

הַלְבוֹת גִּזְלָה וְאַבְדָּה פֶּרֶק י

א. גוי בעל זרוע שאננס נכסי ישראל, וירד לתוך שדהו מחמת שהיה לו חוב על בעל השדה, או מחמת שיש לו נזק ביד זה הישראלי, או מחמת שהפסיד ממונו, ואחר שתקף על השדה מכרה לישראל אחר אין הבעלים יכולין להוציא מיד הלוקח.

ב. במה דברים אמורים, בשהודו הבעלים שאמת טען הגוי המוכר, או יעידו עדי ישראל שאמת טען הגוי. וכן אם היה שם מלך או שר באותו מקום שיכול לכף את הגוי שמכר לדין, ולא תבעו הבעלים את הגוי אינן יכולין להוציא מיד הלוקח מן הגוי, אף על פי שאינן מודין לגוי ואף על פי שאין שם עדים שאמת טען הגוי: שהרי הלוקח אומר לבעלים, אם גזלן הוא הגוי, למה לא תבעתם אותו בדיניהם.

ג. הגויים המציקים לישראל ומבקשים להרג אותו עד שיפדה עצמו מיד הגוי בשדהו או בביתו, ויתננה למציק ואחר כך יניחנו: כשירצה המציק למכר אותה הקרקע אם יש ביד הבעלים לקח מן המציק, הן קודמין לכל אדם. ואם אין ביד הבעלים לקח, או ששהת הקרקע ביד המציק שנים עשר חדש כל הקודם ולקח מן המציק, זכה: ובלבד שיתן לבעלים הראשונים רביע הקרקע, או שליש המעות, מפני שזה המציק מוכר בזול; הואיל וקרקע שאינה שלו הוא מוכר הרי זה מוכר בפחות רביע או קרוב לו, וזה הרביע שלבעלים, שהרי מחמת שהיא שלהן מוכר בזול.

ד. לפיכך הלוקח מן המציק בשלושים נותן לבעלים עשרה, או נותן להם רביע הקרקע, ואחר כך יקנה הכל. ואם לא נתן, הרי רביע הקרקע כגזל בידו.

ה. היורד לתוך שדה חברו שלא ברשות, ונטעה אם היתה שדה העשויה לטע אומדין כמה אדם רוצה לתן בשדה זו לטעה, ונוטל מבעל השדה; ואם אינה עשויה לטע שמין לו, וידו על התחתונה.

ו. אמר לו בעל השדה, עקר אילנך ולך שומעין לו. אמר הנוטע הריני עוקר אילני אין שומעין לו, מפני שמכחיש את הקרקע. ז. החצרות הרי הן ראויות לבנין, ולהוסיף בהן בתים ועליות; לפיכך הורו הגאונים, שהבונה בחצר חברו שלא מדעתו הרי זה כנוטע שדה העשויה לטע, ושמין לו כמה אדם רוצה לתן בבנין זה לבנותו: והוא, שיבנה בנין המועיל הראוי לאותה חצר כמנהג אותו מקום.

ח. היורד לשדה חברו ברשות אפלו נטע שדה שאינה עשויה לטע שמין לו, וידו על העליונה: שאם היתה ההוצאה יתרה על השבח, נוטל ההוצאה; ואם השבח יתר על ההוצאה, נוטל השבח. ובעל הנכסי אשתו, והשתף בשדה שיש לו חלק בה פיורד ברשות הן, ושמין להם וידם על העליונה.

ט. היורד לשדה חברו שלא ברשות, ונטע או בנה, ואחר כך בא בעל השדה והשלים הבנין או ששמר הנטיעות, וכיוצא באלו הדברים שמראין שדעתו נוטה למה שעשה זה וברצונו בא הדבר שמין לו, וידו על העליונה.

י. היורד לתוך חרבתו של חברו, ובנאה שלא ברשות שמין לו,

וַיְדוּ עַל הַתַּחֲתוֹנָה. וְאִם אָמַר בַּעַל הַבְּנִין, עֲצִי וְאֶבְנִי אֲנִי נוֹטֵל בְּבֵית, שׁוֹמְעִין לוֹ; בַּשָּׂדֶה, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִפְּנֵי שְׂמִיכָחִישׁ אֶת הַקֶּרֶקַע. אָמַר לוֹ בַּעַל הַקֶּרֶקַע, טַל מֶה שְׂפָנִית שׁוֹמְעִין לוֹ.

יא. כָּל מִי שְׂשָׁמִין לוֹ בֵּין שְׁהִיתָה יְדוּ עַל הַעֲלִיוֹנָה, בֵּין שְׁהִיתָה יְדוּ עַל הַתַּחֲתוֹנָה אֵינוֹ נוֹטֵל כָּלוּם, עַד שְׁיִשְׁבַּע בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ כַּמָּה הוֹצִיא. וְאִם אָמַר יָבוֹאוּ הַדִּינִים, וַיַּעֲשׂוּ שׁוֹמֵת הַהוֹצָאָה, וְהָרִי הִיא גְלוּיָה לַעֲיִנֶיהֶם, וַיִּשְׁעֲרוּ הָעֲצִים וְהָאֲבָנִים וְהַסִּיד וְשֹׁכֵר הָאֲמָנִין בַּפְּחוֹת שְׂבִשְׁעָרִים שׁוֹמְעִין לוֹ, וְנוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן זֶה שְׁנוֹטֵל הַשֶּׁבַח בַּלָּבָד, וְהִיתָה יְדוּ עַל הַעֲלִיוֹנָה אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁבוּעָה.

יב. כָּל שְׂשָׁמִין לוֹ וְנוֹטֵל, שְׂטַעַן בַּעַל הַשָּׂדֶה וְאָמַר נָתַתִּי, וְהַיּוֹרֵד לַשָּׂדֶה אוֹמֵר לֹא נָטַלְתִּי הַיּוֹרֵד נֶאֱמָן, וְנִשְׁבַּע שְׁלֹא נָתַן לוֹ כָּלוּם וְנוֹטֵל: שְׁהָרִי אוֹמְרִין לְבַעַל הַשָּׂדֶה, עַדִּין לֹא שָׁמוּ לָךְ וְלֹא יָדַעְתָּ כַּמָּה אֶתָּה חַיֵּב לָתֵן, הִיאֲךָ נָתַתָּ.

יג. אֲבָל אִם שָׁמוּ לוֹ וְאָמְרוּ לְבַעַל הַשָּׂדֶה תֵּן לוֹ, וְאָמַר נָתַתִּי, אָף עַל פִּי שְׁעַדִּין לֹא נִשְׁבַּע הַיּוֹרֵד הָרִי בַּעַל הַשָּׂדֶה נֶאֱמָן, וַיִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַסֵּת שְׁנָתָן וַיִּפְטֹר: שְׁהַקֶּרֶקַע בְּחֻזְקַת בְּעָלֶיהָ.

יד. בַּעַל שְׁהוֹרִיד אָרִיסִין בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ גִּרְשָׁה אִם הָיָה הַבַּעַל עֲצָמוֹ אָרִיס נִסְתַּלֵּק בַּעַל, נִסְתַּלֵּקוּ אָרִיסִין: שְׁלֹא יָרְדוּ לָהּ אֲלֹא עַל דַּעַת הַבַּעַל; וְשָׁמִין לָהֶם, וַיָּדַם עַל הַתַּחֲתוֹנָה. וְאִם אֵין הַבַּעַל אָרִיס עַל דַּעַת הַקֶּרֶקַע יָרְדוּ, וְשָׁמִין לָהֶם כְּעָרִיס.

הַלְבוֹת גְּזוּלָה וְאַבְדָּה פֶּרֶק יא

א. הָשֵׁב אֲבָדָה לְיִשְׂרָאֵל מִצּוֹת עֲשֵׂה, שְׁנֵאֲמַר "הָשֵׁב תְּשִׁיבֶם, לְאַחִיךָ" (דְּבָרִים כב,א). וְהַרְוֹאָה אֲבָדַת יִשְׂרָאֵל, וְנִתְעַלֵּם מִמֶּנָּה וְהַנִּיחָה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֵׂה, שְׁנֵאֲמַר "לֹא-תִרְאֶה אֶת-שׁוֹר אַחִיךָ . . ." (שם); וּבִטֵּל מִצּוֹת עֲשֵׂה. וְאִם הִשְׁיבָהּ, קִיָּם מִצּוֹת עֲשֵׂה.

ב. לָקַח אֶת הָאֲבָדָה, וְלֹא הִשְׁיבָהּ בִּטֵּל מִצּוֹת עֲשֵׂה, וְעוֹבֵר עַל שְׁנֵי לְאוּיִן: עַל "לֹא תוֹכֵל, לְהִתְעַלֵּם" (דְּבָרִים כב,ג), וְעַל "לֹא תִגְזֹל" (ויקרא יט,ג).

ג. אִפְלוּ הָיָה בַּעַל הָאֲבָדָה רָשָׁע, וְאוֹכֵל נִבְלָה לְתַאֲבוֹן וְכִיוּצָא בּוֹ מִצּוֹה לְהִשְׁיב אֲבָדָתוֹ. אֲבָל אוֹכֵל נִבְלָה לְהַכְעִיס, הָרִי הוּא מִיָּן; וְהַמִּינִין מִיִּשְׂרָאֵל, וְהָאִפִּיקוּרוֹסִים, וְעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וּמַחֲלָלֵי שֶׁבַת בַּפֶּרֶהֶסִיָּה אֲסוּר לְהַחֲזִיר לָהֵן אֲבָדָה, כַּגּוּי.

ד. אֲבָדַת הַגּוּי מִתְּרַת, שְׁנֵאֲמַר "אֲבָדַת אַחִיךָ" (דְּבָרִים כב,ג). וְהַמַּחֲזִירָה הָרִי זֶה עוֹבֵר עֲבָרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיק יְדֵי רָשָׁעִי עוֹלָם. וְאִם הַחֲזִירָה לְקֹדֶשׁ אֶת הַשֵּׁם, כָּדֵי שְׁיִפְּאֲרוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וַיִּדְעוּ שֶׁהֵם בַּעֲלֵי אֲמוּנָה הָרִי זֶה מִשְׁבַּח. וּבִמְקוֹם שִׁישׁ חִלּוּל הַשֵּׁם אֲבָדָתוֹ אֲסוּרָה, וְחַיֵּב לְהַחֲזִירָה. וּבְכָל מְקוֹם מְכַנִּיִּסִין כְּלִיָּהֶם מִפְּנֵי הַגְּנָבִים כְּכִלֵּי יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דְרָכֵי שָׁלוֹם.

ה. טַעוֹת הַגּוּי, כְּאֲבָדָתוֹ וּמִתְּרַת: וְהוּא, שְׂטַעַת מַעֲצָמוֹ; אֲבָל לְהַטְעוֹתוֹ, אֲסוּר. כִּי־צַד: כַּגּוֹן שֶׁעֲשֵׂה הַגּוּי חֲשָׁבוֹן וְטַעַת. וְצָרִיךְ שִׁיאֲמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל, רְאֵה שֶׁעַל חֲשָׁבוֹנְךָ אֲנִי סוֹמֵךְ, וְאֵינִי יוֹדֵעַ,

אלא מה שאַתָּה אומֵר אָנִי נוֹתֵן לָךְ. כְּגוֹן זֶה מִתֵּר שְׂמָא יִתְכּוֹן
הַגּוֹי לְבִדְקוֹ, וְנִמְצָא שֶׁשֶׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל.

ו. עִיר שִׁישְׁרָאֵל וְגוֹיִים דְּרִין בָּהּ, וּמִחְצָה גוֹיִים וּמִחְצָה יִשְׂרָאֵל,
וּמִצָּא בָּהּ אַבְדָּה נוּטֵל וּמִכְרִיז; וְאִם בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן סִימְנִיָּה,
חַיִּב לְהַחְזִיר.

ז. הִיָּה רַב הָעִיר גוֹיִים אִם מִצָּא בְּמָקוֹם מִן הָעִיר שֶׁרַב הַמְּצוּיִים
שֶׁם יִשְׂרָאֵל, חַיִּב לְהַכְרִיז. אָבֵל אִם מִצָּא בְּסִרְטִיָּה וּפְלִטָּה
גְּדוּלִים בְּבִתֵּי כְּנָסִיּוֹת וּבְבִתֵּי מִדְּרָשׁוֹת שֶׁהַגּוֹיִים מְצוּיִין שָׁם
תָּמִיד, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָרַבִּים מְצוּיִין שָׁם הָרִי הַמְּצִיָּאָה שָׁלוֹ:
וְאִפְלוּ בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן סִימְנִיָּה שֶׁהָרִי נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה כְּשֶׁנִּפְלָה,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא אומֵר גּוֹי מִצָּאָה.

ח. אָף עַל פִּי שֶׁהִיא שָׁלוֹ הָרוּצָה לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר,
וְעוֹשֶׂה לְפָנִים מְשׁוּרֵת הַדִּין מַחְזִיר אֶת הָאֲבָדָה לְיִשְׂרָאֵל, כְּשִׁיתֵּן
אֶת סִימְנִיָּה.

ט. מִצָּא בְּעִיר זֹו שֶׁרַבָּה גוֹיִים חֲבִית שְׁלִיִין יֵינָה אָסוּר בַּהֲנִיָּה,
וְקִנְקִנָּה מִתֵּר מְשׁוּם אַבְדָּה; וְאִם בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן סִימְנִיָּה, מִתֵּר
בְּשִׁתִּיָּה לְזֶה שֶׁמִּצָּאָה.

י. עוֹף שֶׁחֲטָף בְּשָׂר וְהַשְׁלִיכוֹ בְּחֶצֶר אַחֲרֵת אָף עַל פִּי שֶׁרַב הָעִיר
יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה מִתֵּר מְשׁוּם אַבְדָּה, שֶׁהָרִי נִתְיָאֵשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנּוּ.

יא. הַמוּצָא אַבְדָּה בְּזוּטוֹ שְׁלִים, וּבְשָׁלוּלִיתוֹ שְׁלֵמָה שְׁאִינוּ
פוֹסֵק אָף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סִימָן, הָרִי זֹו שֶׁלְמוּצָאָה: שְׁנֵאמַר
”אֲשֶׁר-תֹּאבֵד מִמֶּנּוּ, וּמִצָּאָתָּה” (דְּבָרִים כב, ג), מִי שֶׁאֲבֹדָה מִמֶּנּוּ
וּמִצּוּאָה אֲצֵל כָּל אָדָם; יֵצֵאת זֹו שֶׁאֲבֹדָה מִמֶּנּוּ וּמִכָּל אָדָם,
שְׁזֶה וְדָאִי נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה.

יב. הַמֵּאבֵּד מִמוֹנוֹ לַדַּעַת, אֵין נִזְקָקִין לוֹ. כִּי־צַד: הַנִּיחַ פָּרְתּוֹ
בְּרֶפֶת שְׁאִין לָהּ פֶּתַח וְלֹא קֶשֶׁרָה וְהִלֵּךְ לוֹ, הַשְׁלִיךְ פִּיסוֹ בְּרִשׁוֹת
הָרַבִּים וְהִלֵּךְ לוֹ, וְכָל כִּיּוּצָא בְּזֶה הָרִי זֶה אֲבֵד מִמוֹנוֹ לַדַּעַתּוֹ. וְאָף
עַל פִּי שֶׁאָסוּר לְרוֹאֶה דְּבָר זֶה לְטַל לַעֲצֻמוֹ, אֵינוּ זָקוּק לְהַחְזִיר
שְׁנֵאמַר ”אֲשֶׁר-תֹּאבֵד” (דְּבָרִים כב, ג), פָּרֵט לְמֵאבֵּד לַדַּעַתּוֹ.

יג. אַבְדָּה שְׁאִין בָּהּ שׁוּוֹה פְּרוּטָה אֵינוּ חַיִּב לְהַטְפֵּל בָּהּ, וְלֹא
לְהַחְזִירָהּ. מִצָּא שֶׁק אוֹ קָפָה אִם הִיָּה חֲכָם אוֹ זָקֵן מְכַבֵּד שְׁאִין
דְּרַכּוֹ לְטַל כָּלִים אֵלּוּ בִידּוֹ, אֵינוּ חַיִּב לְהַטְפֵּל בָּהֶן; וְאוּמַד אֶת
דַּעַתּוֹ: אֵלּוּ הָיוּ שָׁלוֹ אִם הִיָּה מַחְזִירֵן לַעֲצֻמוֹ, כִּךְ חַיִּב לְהַחְזִיר
שְׁלַחְבְּרוֹ; וְאִם לֹא הִיָּה מוּחַל עַל כְּבוֹדּוֹ, אִפְלוּ הָיוּ שָׁלוֹ כִּךְ
בְּשַׁלְחֲבְרוֹ, אֵינוּ חַיִּב לְהַחְזִיר.

יד. הִיָּה דְּרַכּוֹ לְהַחְזִיר כָּלִים כְּאֵלּוּ בְּשֻׁדָּה, וְאֵין דְּרַכּוֹ לְהַחְזִירֵן
בְּעִיר, וּמִצָּאֵן בְּעִיר אֵינוּ חַיִּב לְהַחְזִיר; מִצָּאֵן בְּשֻׁדָּה חַיִּב
לְהַחְזִירֵן, עַד שִׁיִּגְיעוּ לְרִשְׁוֹת הַבְּעָלִים, וְאָף עַל פִּי שֶׁהָרִי נִכְנָס
בָּהֶן לְעִיר, וְאֵין דְּרַכּוֹ בְּכָךְ. וְכֵן אִם מִצָּא בְּהִמָּה וְהַכִּישָׁה נִתְחַיֵּב
לְהַטְפֵּל בָּהּ וּלְהַחְזִירָהּ, אָף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ לְפִי כְּבוֹדּוֹ: שֶׁהָרִי
הַתְּחִיל בְּמִצּוּהָ.

טו. הַחְזִירָהּ וּבִרְחָהּ, אִפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים חַיִּב לְהַחְזִיר: שְׁנֵאמַר
”הָשִׁב תְּשִׁיבָם” (דְּבָרִים כב, א) ”הָשִׁב”, אִפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים
מִשְׁמָעוֹ. לְעוֹלָם הוּא חַיִּב לְהַטְפֵּל בָּהּ, עַד שִׁיִּחְזִירָנָה לְרִשְׁוֹת
בְּעָלֶיהָ לְמָקוֹם הַמְּשִׁתָּמֵר; אָבֵל אִם הַחְזִירָהּ לְמָקוֹם שְׁאִין
מְשִׁתָּמֵר, כְּגוֹן גִּנָּה וְחִרְבָּה, וְאַבְדָּה מְשֶׁם חַיִּב בְּאַחֲרִיּוּתָהּ.

טז. החזיר את האבדה בשחרית למקום שהבעלים נכנסין ויוצאין שם בשחרית אינו חייב להטפל בה, שהרי הבעלים רואין אותה, אף על פי שהוא מקום שאינו משתמר. במה דברים אמורים, בדבר שאין בו רוח חיים; אבל בבעלי חיים לעולם חייב להטפל בה עד שיכניסנה לרשות הבעלים המשתמרת, ואינו צריך דעת בעלים.

יז. ראה בהמה שברחה מן הדיר, והחזירה למקומה הרי קים המצוה, ואינו צריך דעת הבעלים.

יח. ההולך בדרך הטוב והישר, ועושה לפניו משורת הדין מחזיר את האבדה בכל מקום, ואף על פי שאינה לפי כבודו.

יט. כוהן שראה האבדה בבית הקברות אינו מטמא להחזירה, שבעת שמקים מצות עשה שלהשב אבדה, מבטל עשה של "קדשים יהיו" (ויקרא כא, ו), ועובר על לא תעשה של "לא יטמא, בעל בעמיו" (ויקרא כא, ד); ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

כ. ראה את האבדה, ואמר לו אביו אל תחזירנה יחזיר, ולא יקבל ממנו: שאם קבל מאביו, נמצא בעת שמקים מצות עשה של "כבד את אביך" (שמות כ, יא; דברים ה, טו), בטל עשה של "השב תשיבם" (דברים כב, א), ועבר על "לא תוכל, להתעלם" (דברים כב, ג).

כא. הרואה מים שוטפין ובאין להשחית בנין חבירו, או להשחית שדהו חייב לגדר בפניהם ולמנעם: שנאמר "לכל-אבדת אחיך" (דברים כב, ג), לרבות אבדת קרקעו.

הלכות גזלה ואבדה פרק יב

א. מי שאבדה לו אבדה, ופגע באבדתו ואבדת חבירו אם יכול להחזיר שתיהן, חייב להחזיר. ואם אינו יכול להחזיר אלא אחת מהן אבדתו קודמת, ואפלו לאבדת אביו או רבו: שלו קודם לכל אדם.

ב. פגע באבדת רבו עם אבדת אביו אם היה אביו שקול כנגד רבו, שלאביו קודמת; ואם לאו, שלרבו קודמת: והוא שיהיה רבו מבהק, שרוב חכמתו שלתורה ממנו.

ג. הניח אבדתו, והחזיר אבדת חבירו אין לו אלא שכרו הראוי לו. כיצד: שטף נהר חמורו וחמור חבירו, שלו יפה מנה ושלחברו מאתים הניח את שלו, והציל את שלחברו אין לו אלא שכרו הראוי לו. ואם אמר לו אציל את שלך, ואתה נותן לי דמי שלי, או שהתנה בפני בית דין חייב לתן לו דמי שלו. ואף על פי שעלה חמור שלו מאליו, הואיל ולא נתעסק בו, זכה במה שהתנה עמו. ירד להציל, ולא הציל אין לו אלא שכרו הראוי לו.

ד. וכן אם היה עוסק במלאכה, ובטל ממלאכתו ששונה דינר, והחזיר אבדה ששונה מאה דינרין לא יאמר לו תן לי דינר שהפסדתי, אלא נותן לו שכרו כפועל בטל שיבטל מאותה מלאכה שהיה עוסק בה. ואם התנה עם הבעלים, או בפני בית

דין שׁיטל מה שׁהפסיד, והרשוהו הרי זה נוטל. ואם אין שׁם בית דין ולא בעלים, שלו קודם.

ה. וכן שנים שהיו באים בדרך, זה בחבית שליין וזה בכד שלדבש, ונסדקה הכד שלדבש, וקדם שישפך הדבש לארץ, שפך זה את יינו והציל את הדבש לתוך החבית אין לו אלא שכרו הראוי לו; ואם אמר אציל את שלך, ואתה נותן לי דמי שלי, או שהתנה בפני בית דין הרי זה חייב לתן לו. ואם נשפך הדבש לארץ, הרי זה הפקר; וכל המציל, לעצמו מציל.

ו. היה זה בא בכד שלדבש וזה בא בקנקנים ריקנים, ונסדקה כד הדבש, ואמר לו בעל הקנקנים איני מציל לך דבש זה בקנקני עד שתתן לי חציו או שלישו או כף וכו' דינרין, וקבל עליו בעל הדבש ואמר לו הין הרי זה צחק בו, ואינו נותן לו אלא שכרו הראוי לו: שהרי לא הפסידו כלום.

ז. וכן מי שברח מבית האסורים, והיתה מעברת לפניו, ואמר לו העבירני ואני נותן לך דינר, והעבירו אין לו אלא שכרו הראוי לו. ואם היה ציד, ואמר לו בטל מצודתך והעבירני נותן לו מה שהתנה עמו. וכן כל כיוצא בזה.

ח. שירה שהיתה מהלכת במדבר, ועמד עליה גיס וטרפה אם אינן יכולין להציל מידם, ועמד אחד מהן והציל הציל לעצמו; ואם יכולין הן להציל מידם, וקדם אחד מהן והציל אף על פי שאמר לעצמי אני מציל, הציל לאמצע.

ט. היו יכולין להציל על ידי הדחק כל המציל, מציל לאמצע, אלא אם כן אמר לעצמי אני מציל, הרי זה מציל לעצמו: שכיון ששמעוהו אומר לעצמי אני מציל, היה להן לדחק עצמן ולהציל; וכיון שישבו ולא הצילו, הרי נתיאשו מן הכל.

י. היו שני שתפין, והציל אחד מהן הציל לאמצע; ואם אמר לעצמי אני מציל הרי זה חלק מחברו, והציל לעצמו. וכן השוכר את הפועל להציל כל שיציל, הרי הוא למשכיר; ואם אמר לעצמי אני מציל, הרי חזר מן השכירות, וכל שיציל אחר שאמר כן, הרי הוא שלו.

יא. שירה שחנתה במדבר, ועמד עליה גיס לטרפה, ופסקו עם הגיס ממון, ונתנו לו מחשבין לפי ממונם, ואין מחשבין לפי נפשות. ואם שכרו תיר לפניהם להודיעם הדרך, מחשבין שכרו לפי ממון ולפי נפשות. ולא ישנו ממנהג החמרים.

יב. רשאין החמרים להתנות ביניהן, כל מי שתאבד ממנו חמור מבני השירה, מעמידין לו חמור אחרת; ואם פשע בה ואבדה, אין חייבין להעמיד לו.

יג. אבדה חמורו, ואמר תנו לי דמיה ואיני רוצה לקח חמור, והריני שומר עמכם אין שומעין לו, אלא מעמידין לו חמור אחרת כדי שיזרז עצמו וישמר בהמתו. ואפלו היתה לו בהמה אחרת בשירה, אינו דומה שומר אחת לשומר שתיים.

יד. ספינה שהיתה מהלכת בים, ועמד עליה נחשול לטבעה, והקילו ממשאיה מחשבין לפי משאוי, ואין מחשבין לפי ממון. ואל ישנו ממנהג הספנים.

טו. רשאין הספנים להתנות ביניהן, כל מי שתאבד לו ספינה,

מַעֲמִידִים לוֹ סְפִינָה אַחֶרֶת; פָּשַׁע בָּהּ וְאַבְדָּה, אוֹ שְׁפִירָשׁ לְמָקוֹם
שָׂאִין הַסְפִּינּוֹת הוֹלְכוֹת בּוֹ בְּאוֹתוֹ הַזְּמָן אֵין חִיבִין לְהַעֲמִיד לוֹ.